

Myndighetsoverføring og EU

Faktaark fra stortingsbiblioteket

Oppdatert juni 2021

Tidligere saker

Grunnlovens § 115 (tidligere § 93) har vært brukt to ganger: i 1992 (norsk tilslutning til EØS-avtalen) og i 2016 (om deltakelse i EUs finanstilsyn). I en rekke andre saker har overføring av myndighet skjedd ved at Stortinget har benyttet Grunnlovens § 26, med henvisning til at myndighetsoverføringen er «lite inngripende».

Oversikten over vedtak i Stortinget knyttet til myndighetsoverføring:

1992

[EØS-avtalen](#) *

1997

[Schengen-avtalen](#)

1999

[Schengen-avtalen](#)

2004

[Konkurransereglene](#)

2005

[EUs flysikkerhetsbyrå, opprettelse](#) *

2008

[Det europeiske kjemikaliebyrået](#) *

2012

[Resirkulert plast](#) *

[EUs flysikkerhetsbyrå, revisjon](#) *

2013

[EØS-regler om vin](#)

[Tømmer og tømmerprodukter](#)

2014

[Luftfart, Single European Sky II](#)

[Kjemikaliebyrået, biocider](#) *

2015

[Forskning, ERIC](#) *

[Luftfart, operatører](#) *

2016

[EUs finanstilsyn](#)

2017

[Legemidler - pediatriforordningen](#)

2018

[Tredje energimarkedspakke, ACER](#)

[Fartsskriverforordningen](#) *

[Personvernforordningen](#) *

[CO2-utslipp, krav til biler](#)

2019

[Finans -referanseverdiforordningen](#)

2021

[Fjerde jernbanepakke](#) *

* = myndighetsoverføring til EU

Grunnlovens § 115

«... kan Stortinget med tre fjerdedels flertall samtykke i at en internasjonal sammenslutning som Norge er tilsluttet eller slutter seg til, på et saklig begrenset område skal ha rett til å utøve beføyelser som etter denne Grunnlov ellers tilligger statens myndigheter...»

Vedtak etter Grunnlovens paragraf 115 gjøres med tre fjerdedels flertall. Det dreier seg om myndighetsoverføring til internasjonale organisasjoner hvor Norge er medlem. Vedtak etter paragraf 26 gjøres med alminnelig flertall. Den brukes også ved myndighetsoverføring, inkludert til organisasjoner Norge *ikke* er medlem av, så lenge denne overføringen er «lite inngripende». At EU-regelverk i stadig større grad blir håndhevet på overnasjonalt nivå, er konstitusjonelt utfordrende.

Nedenfor er en oversikt over nye mulige EU-saker som kan innebære myndighetsoverføring.

Nye mulige saker – vedtatt i EU

Inspeksjon av skip – klassifikasjonsselskaper

[Forordning 391/2009](#) gir Europakommisjonen myndighet til å bøtelegge klassifikasjonsselskaper som de selv har godkjent. Regjeringen arbeider for at EFTAs overvåkingsorgan ESA skal få tilsvarende myndighet, og vurderer myndighetsoverføringen som «lite inngripende».

Statsstøtte – prosedyreforordningen

[Forordning 734/2013](#) skal bidra til en mer effektiv og lik håndheving av statsstøttereglene. EFTAs overvåkingsorgan ESA vil få økt adgang til å ilegge bøter og tvangsmulkt. Justisdepartementets lovavdeling vurderte i 2014 at myndighetsoverføringen er å anse som «mer enn lite inngripende», og utelukker ikke at vedtak i Stortinget må tas etter Grunnlovens § 115.

Verdipapirisering – nye regler

[Forordning 2017/2402](#) om regler for bankers konvertering av utlån og andre finansielle eiendeler til omsettelige verdipapirer. Det er EUs finanstilsyn for verdipapirer (ESMA) som er ansvarlig for registreringen av og tilsynet med verdipapiriseringsregistre. Det legges til grunn at denne kompetansen vil bli lagt til EFTAs overvåkingsorgan ESA.

EUs flysikkerhetsbyrå – revisjon

[Forordning 2018/1139](#) om en revisjon av reglene for byrået for flysikkerhet (EASA). Reglene åpner for at Norge overfører myndighet til andre lands myndigheter eller til EASA. Det er uklart om man vil krysse grensen for hva som anses som «lite inngripende».

Kjøretøy – typegodkjenningsforordningen

[Forordning 2018/858](#) om godkjenning av nye biler og om markedstilsyn, har bakgrunn i Volkswagen-avsløringene om juks med utslippstesting. Det foreslås at Kommisjonen blant annet får myndighet til å gi bøter. Departementets foreløpige vurdering er at forordningen er «lite inngripende».

EUs energiregulatorbyrå ACER – revisjon

[Forordning 2019/942](#) om nye regler for EUs energiregulatorbyrå ACER. Sentrale bestemmelser i dagens forordning er videreført samtidig som ACER får en styrket posisjon. ACERs vedtakskompetanse videreføres, men det er gjort noen endringer.

Ulike meninger

Høyesteretts betenkning:

«Etter Høyesteretts syn kan samtykke til overføring av myndighet til et internasjonalt organ skje ved alminnelig flertall i medhold av § 26 annet ledd dersom myndighetsoverføringen er lite inngripende. Det gjelder også når myndighetsoverføringen skjer til en organisasjon som Norge ikke er tilsluttet. Høyesterett har særlig lagt vekt på at Stortinget gjennom lang tid og oftest enstemmig har brukt § 26 annet ledd ved myndighetsoverføringer som har vært ansett som lite inngripende. Dette gjelder ikke bare ved myndighetsoverføring til organisasjoner som Norge er medlem av, men også, i noen tilfeller, ved overføring av myndighet til organisasjoner som Norge ikke er tilsluttet. Slik praksis veier rettslig sett tungt».

Kommentar av Eirik Holmøyvik og Christoffer Conrad Eriksen:

Tekst og bilde publisert av Juridika.

«Det er brei semje om at skiftande og breie fleirtal på Stortinget, i alle fall sidan 1992, har bygd på at Grunnlova § 26 andre ledd opnar for «lite inngripende» suverenitetsoverføring. Det omstridde er den juridiske betydinga av denne praksisen til fortrensel for § 115 og formkrava og mindretalsvernet der. Det reelle spørsmålet er om og på kva vilkår Stortinget utan å følgje formkrava for grunnlovsending i § 121 kan endre, utvikle eller setje til side reglar i Grunnlova».

EUs finanstillsyn – revisjon

[Forordning 2019/2175](#) om å styrke EUs finanstillsyn for banker (EBA), verdipapirer (ESMA) og forsikring (EIOPA). EBA får nye oppgaver og myndighet knyttet til hvitvasking og terrorfinansiering. ESMA får noen nye direkte tilsynsoppgaver, og finanstillsynenes rolle styrkes på områder som forbrukervern og miljø- og sosialrelatert risiko i investeringer. Regjeringen mener at revisjonen kan gi EFTAs overvåkingsorgan ESA økte fullmakter når det gjelder tillatelser og tilsyn for foretak og produkter.

Europeisk personlig pensjonsordning

[Forordning 2019/1238](#) om et nytt felles-europeisk pensjonsspareprodukt (PEPP) gir myndighet til EUs finanstillsyn for forsikring (EIOPA) til å kunne avgjøre saker hvor det er uenighet mellom nasjonale finanstillsyn. Det være EFTAs overvåkingsorgan ESA som skal fatte vedtak rettet mot Finanstillsynet.

Reduksjonsmål for CO₂-utslipp fra tunge kjøretøye

[Forordning 2019/1242](#) om en øvre grense for CO₂-utslipp fra tunge kjøretøye. Kommisjonen gis myndighet til å ilegge bilprodusenter overtredelsesgebyr. Da tilsvarende regler om person- og varebiler ble tatt inn i EØS-avtalen, ble denne myndigheten gitt EFTAs overvåkingsorgan ESA. Det ble lagt til grunn at myndighetsoverføringen var «lite inngripende».

Nye mulige saker – foreslått eller varslet av EU

Fjerning av terrorrelatert innhold på nett

[Europakommisjonen la i september 2018 fram forslag til en forordning](#) om fjerning av terrorrelatert innhold. I desember 2020 kom EU-institusjonene fram til en foreløpig enighet, som blant annet innebærer at myndighetene i et EU-land kan pålegge tjenesteleverandører i et annet EU-land å fjerne slik innhold. Den danske regjeringen mener dette bryter med den danske Grunnloven.

Hvitvasking – eget byrå eller økt myndighet til EBA

[Europakommisjonen la i mai 2020 fram en strategi](#) for hvordan EU skal styrke innsatsen mot hvitvasking. Det vurderes to løsninger for å bedre EUs felles tilsyn og håndheving: et nytt EU-byrå eller at EUs banktilsyn (EBA) gis økt myndighet. En lovpakke om hvitvasking er varslet i første kvartal 2021.

En ny handlingsplan for en kapitalmarkedsunion

[Europakommisjonen la i september 2020 fram en ny handlingsplan](#) som adresserer hindringer og regler som antas å hemme investeringer på tvers av EU-landene. Kommisjonen varsler at den innen utgangen av 2021 vil vurdere om det er nødvendig å styrke EUs finanstillsyn.

Luftfart: Single European Sky II+

[Europakommisjonen la i september 2020 fram et forslag til forordning](#) om gjennomføring av det felles europeiske luftrom (SES II+). Det foreslås også å endre forordning 2008/1139 om EUs flysikkerhetsbyrå. Formålet er blant annet en sterkere sentral styring, hvor PRB (Performance Review Body) får utvidet kompetanse, blant annet kan PRB innføre økonomiske sanksjoner mot tjenesteytere. Ifølge [et eget EØS-notatet om PRB](#) står det at forslaget medfører formelt sett overføring av myndighet fra norske myndigheter til EASA (PRB).

Europeisk helseberedskapsunion

[Europakommisjonen la i november 2020 fram helseberedskapspakken](#). Den består av en meddelelse om oppbygging av en helseunion og forslag til tre rettsakter. Målet er å styrke EUs helseberedskap ved grensekryssende helsetrusler og styrke EUs smittevernbyrå (ECDC) og EUs legemiddelbyrå (EMA).

Digital Services Act

[Europakommisjonen la i desember 2020 fram forslag til forordning](#) om digitale tjenester i det indre marked. Det foreslås et rammeverk for hvordan teknologiselskaper skal overvåke innhold på sine plattformer. Selskaper som ikke gjør nok for å hindre spredning av ulovlig innhold, kan bli straffet med bøter. Kommisjonen får økt myndighet til å føre tilsyn med de største plattformene, herunder direkte sanksjonsmuligheter. Det foreslås å opprette et uavhengig Europeiske Råd for Digitale Tjenester.